

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 47
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sinodul archidieceșan.

Ședința a III-a din 27 Aprile 1883.

Presidiul ordinariu.

Ședința se deschide la 9 oare înainte de amiazi.

Notariul Nicanor Frateș cetesce protocolul ședinței a 2. care se autentică.

Din partea presidiului se prezintă următoarele esibite.

Proiectul consistoriului archidieceșan privitoriu la sistemisarea salarelor asesorilor consistoriali și a secretariului consistorial, care se transpune comisiei organizatoare.

Conclusul congresului național bisericesc din 1878. privitoriu la arondarea protopresbiteratelor, și la alegerea de protopresbiteri se transpune comisiei organizatoare.

Cartea profesorului dela seminariul andreian Ioan Popescu, intitulată „Psychologia empirică” se recomandă ca manual pentru scoalele noastre medii. Se dă comisiei scolare.

Cererile deputaților sinodali Artemiu Feneșan, Petru Nemeș, Vasiliu Almășan, Georgiu Dănilă de concediu pentru întreaga sesiune și ale deputaților Romul de Crainic și Dr. Ioan Pop pentru concediu de 3 zile, se încuviințiază.

Abdicerea profesorului seminarial Dr. Nicolae Maier dela postul de asesor consistorial în senatul scolariu se ia spre știință și se dispune alegere nouă.

Petiția lui Manasse Prodan pentru ajutoriu, a comunei bisericesci Streza-Cârțișoara contra parochului de acolo Pavel Monea, și a parochului din Nadășul românesc Nicolau Roșescu pentru ajutoriu, asemenea a comunei bisericesci Dej spre a li se da cât mai curând paroch, se transpun comisiei petiționarie.

Rogarea deputatului sinodal Artemie Feneșan spre a se regula afacerea privitoare la admisibilitatea profesorilor gimnasiali de a participa ca deputați sinodali, se transpune comisiei organizatoare.

Deputatul Iosif Pușcariu face o propunere privitoare la prompta și acurata înscriere a averilor bisericesci în cărțile fonduare. Se transpune comisiei financiare.

Deputatul Tit. Gheaja face o propunere pentru rehabilitarea administratorilor protopresbiteral, cari în urma arondării au fost scoși din funcțiunea de administratori și eventual pentru despă-

gubirea lor prin ajutoare. Se transpune la comisia organizatoare.

La ordinea zilei urmează raportul comisiei verificatoare.

Raportorul acesteia deputatul Petru Truța raportează despre alegerea de deputat sinodal în cercul XIV. devenit vacant prin optarea deputatului Dr. D. P. Barcianu pentru cercul electoral „II Fiind toate actele în ordine se aproabă alegerea și alesul Ioan Bechnitz se proclamă deputat sinodal.

Fiind ordinea zilei terminată, ședința se ridică și cea procsimă se anunță pe mâne la 10 oare.

Eri ședința publică nu s'a ținut. Membrii sinodului a fost însă întruniți în conferență confidențială, care s'a terminat după 1-oară p. m.

Revista politică.

Sibiin, în 27 Aprile.

După informațiunile, ce ni-au venit dela Budapesta, astăzi proiectul scoalelor medii se va fi dezbătut în casa deputaților, sau mai bine ăis se va fi acceptat definitiv de casa deputaților, cu modificările făcute la proiect în casa magnaților. Comisiunea instrucțiunei a primit mai nainte proiectul cum a venit din casa magnaților. Semn destul de invederat, că și casa deputaților va face ca și comisiunea. În scurt timp așa dară și soartea scoalelor secundare în Ungaria și Transilvania e sigilată.

Este de mult, de când foile cele mai însemnate din Budapesta ne signalisează o luptă suterană în sinul bisericeii sârbesci din Ungaria. Articoli de ăiare, broșuri etc. ne înfățișează două tabere: una absolutistică-ierarhică, alta constituțională. „P. Ll.” representă pe cea din urmă. Eri însă surprinde („P. Ll.”) lumea cu ideea, că congresul bisericesc al sârbilor s'și țină sesiunea cea mai de aproape (eventual în 8 Iunie n.) în Budapesta. Adevărat că sârbii greco-orientali, deși puțini la număr, sînt foarte respândiți prin Ungaria, Croația și Slavonia, ba una dintre episcopiile sârbesci își are residența în Budapesta, totuși centrul bisericeii lor nu este Budapesta, ci Carlovițul. Ducându-se congresul din Carloviț, biserica sârbescă ar fi ridicată din cuibul ei pentru a se perde în Ungurime.

Cestiunea Dunărei, am vădută în nrul trecut, că se arată de nou pe orizontul politic. Un ăiar din opozițiunea bucureșceană, spune respicat, că ce privesce pe România, este resolută a apăra navigațiunea adecă libertatea acesteia.

În legătură cu aceasta aducem următoarele scrise de „Telegraphul”:

Cu toată întreita alianță, foile austro-ungare nu se cred nici de cum sigure și vîd în ori-ce adiere de vînt numai rîșcoale, agitațiuni, conspirațiuni de natură a le sdruncina planurile lor de cotropire economică a peninsulei balcanice. Astfel în visita principelui Alecsandru al Bulgariei la Atena ele vîd o alianță între Grecia și poporul bulgar destinată a nimici acțiunea Austro-Ungariei în Macedonia. De fapt, lucrul nu este tocmai preste puțină, de vreme ce este destul de bine cunoscut că pofta cea mare a monarchiei vecine este de a se întinde până la Salonic, ceea ce nu poate negreșit s'convină nici Greciei, nici Bulgariei. Acum, corospondentele din Bucuresci al foaiei „Pester Lloyd” află că în capitala României se urzesce o conspirațiune și contra prea iubitelui și protegiatului austro-ungarilor, regele Milan al Serbiei, de cătră principele Petru Karagheorghievici. Noi nu credem nimic din toate aceste aiurări ale corospondentelui foaiei unguresci, dar le dăm aci spre a ved'ce și români noștri groaza de care sînt cuprinși bieții austro-unguri. Eată în adev'ce ce scrie acest corospondente într'o relațiune, pe care o trimite din Bucuresci cu data de 30 Aprile st. n.

„În aceste din urmă zile s'a vîdută o vie mișcare în sinul coloniei bulgare de aici. În casa unui major M..., al căru ginere C... trăesce în Bulgaria și care este cunoscut acolo, ca unul din cei mai înviersunați partizani ai pretendentului din casa Karagheorghievici au avut loc mai multe întruniri, la care au luat parte principii Karagheorghievici, și căpeteniile coloniei bulgare de aici. Ceea-ce s'a plănuit și s'a discutat în aceste întruniri nu se scie încă, de vreme ce se păstrează în aceasta privință cel mai mare mister, dar totuși am putut afla numai, că este vorba despre satisfacerea pretensiunilor principelui Karagheorghievici asupra unei părți a peninsulei balcanice, că se pune 'nainte principelui ca candidat de guvernatore al Rumeliei orientale în locul lui Aleco pașa — al căru mandat se scie că espiră în primăvara anului 1884 — că sub egida sa se propagă unirea Rumeliei Orientale cu Bulgaria, lăsând apoi ca viitorul s'ingrigească pentru rest. Prin esecutarea acestei programe va suferi o lovitură, afară de Aleco-pașa și principele Alecsandru al Bulgariei, al căru termin de domnie n'a fost nici de cum hotărit... Pe aici a produs o mare senzațiune faptul, că, îndată ce principele Karagheorghievici sosî dela Timișoara

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmare).

— Și ce mai știi din vis? Soare sau zăpadă?

— Nu sciu. Copaci mari, turme doară de vaci.

— Copaci mari, apoi nu este Islanda. Și din călătoria ce ai făcut până la Italia, ce ți-a rămas?

— Absolut nimic. Eu cred că soțul sau soții mei de călătorie mi-au fost necunoscuți.

Apoi continuă-ți istoria.

— Adecă s' o încep, domnule Goeffle; căci până acum nu ți-am putut spune decât circumstări misterioase, cari precum ăic poezii, au încungiurat leagănul meu. Eu am s' încep istoria vieții mele cu prima amintire limpede, ce mi-a rămas; amintirea aceasta, nu te sup'ra domnule Goeffle, este amintirea unui măgar.

— A unui măgar!... Cu patru sau cu două picioare?

— A unui veritabil măgar cu patru picioare, a unui măgar de oase și de carne; pe el călărea cu predilecție buna Sofia Goffredi, și îl numea Nino, diminutiv de Giovanni.

Măgarul acesta mi se făcu așa de drag, încât am dat aceluia, care îmi poartă acum bagagiul, numele Jean, drept suvenir de acela, care a fost deliciul primei mele copilării.

— A! A! Dta ai un măgar?... El mi-a făcut dară a seară visita?

— Dta l'ai dus în grajd?

— Tocmai eu. Se pare că Dta iubesci măgarii?

— Frătesce... Dar, acuma-mi aduc ămintea că el poate n'a dejunat... Lui Ulf ia fi frică de el; doară l'a scos din castel.

Nenorocitul măgar rătăcesce poate în momentul acesta prin ghiță și prin zăpadă, făcend s' resune de vocea sa doioasă, ecourile nemilostive! Te rog de iertare, domnule Goeffle, dară trebuie s' te las pe un moment, ca s' m' asigur de soartea măgarului meu.

— Ciudat om! respuse dl Goeffle. Ei bine dute, dară iute și veđi și de calul meu, carele sigur valorează măgarul Dtale, fie ăis fără a te vătămă; dară așa voiesci s' te duci în costumul meu de bal și în ciorapii mei de mătăsă?

— Îndată m' reintorc.

— Nu, nici decum f'etul meu; te-ai put'ce răci. Ia-ți cismele cele blănite și blana mea: mergi iute și te reintorce îndată.

Cristiano primî ofertul acesta cu recunoscință și găsind pe Jean cu voe foarte bună, tușind mai puțin decât în seara premergătoare și mîncând bine în societatea lui Loki, pe care Ulf tocmai îl adusese din castelul nou.

Ulf se uită la măgar cu groază; limpezindui-se ceva capul, el începu a se teme că animalul ce l'a ingrigit ădi-dimineată așa de bine, doară nici n'a fost cal. Cristiano sciind acum cu ce poltron superstițios are de a face, îi ăise în limba italiană, cu geste amenințătoare, cu ochi teribili și cu o pantomimă bizară, amenințările cele mai fantastice, dacă n'ar respecta pe măgarul s'eu ca pe o ăitate mitologică. Ulf se retrase îngrozit și tăcut, salutând măgarul împreună cu stăpânul s'eu cu capul plin de reflecțiuni neexplicabile, care, beuturile de seară aveau s' le transforme în spaime nou' și în imaginații cât se poate de ciudate.

— Așa dar, ăise Cristiano aprinđendu-și pipa și continuând istorisirea sa așed'ndu-se călare pe un scaun, măgarul doamnei Goffredi mi-a fost prietenul cel dintăiu. Eu cred că nici un măgar de pe lume, nici chiar al meu, n'a avut urechi așa frumoase și un mers așa plăcut ca acela. Ah! dle Goeffle, acel mers pacinic și acele două urechi lungi au deșteptat întâiași dată simțul atențiunei în cree-

primi visita secretarului dela ambasada rusă, din ceea ce se deduce că principele era așteptat aici.

„Neue freie Presse“ scrie următoarele: „Principele Alecsandru al Bulgariei sosese ași în Atena, unde i se va face atât din partea Curții, cât și din partea populației o primire foarte simpatice. Diarele oficiale din Atena salută pe principele de Battemberg și ved în visita lui un semn favorabil pentru o viitoare înțelegere între Greci și Bulgari. În ce direcțiune va trebui să fie eficace această înțelegere visată de organele guvernului grec, reiese lămurit dintr-o telegramă adresată dela Viena ziarului „le Temps“. Se anunță adică acestui ziar că guvernul vienez urmărește cu oare-care băgare de seamă călătoria principelui Alecsandru la Atena și Cetinie, de vreme ce aici se bănuiesc că această călătorie de peregrinagiu a principelui Alecsandru n'are alt scop, decât stabilirea unei coalițiuni greco-bulgaro-muntenegreană spre a combate influența austriacă în Albania și Macedonia. Mergând mână în mână cu aceste intrigi conduse de Rusia, agitațiunile principelui Petru Karagheoghevici vor reuși a sdruncina pozițiunea regelui Milan al Serbiei, amic al Austriei și scopul principal al întregii machinațiuni este restabilirea prestigiului Rusiei în peninsula balcanică, care a fost atât de tare sdruncinat în 1878.

„Le Moniteur de Rome“ organul vaticanului, publică ca răspuns la cele date de „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ asupra întregii alianțe, un articol, în care se dice între altele: „Ceea-ce a scris „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ asupra acestei alianțe, ne dă dreptul a dice, că ea are un scop negativ. Este cu greu însă de a găsi pentru acest scop un interes echivalent între Italia și Austria, căci nimeni de dincolo de Alpi nu se gândesce la o năpădire asupra Italiei; dar, dacă s'ar gândi cine-va, care Habsburg n'ar avè nici un interes să sprijine casa Savoia. Cestiunea romană a deschis o prăpastie între aceste două dinastii. Austria trebuie să țină seamă de cestiunea romană, și o dovadă despre aceasta este ruperea negocierilor în privința întoarcerii visitei la Roma, declarațiunile domnilor Kalnoki și Tisza. Dacă „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ compară întreita alianță cu alianțele dintre regii catolici ai Franciei și Sultan, apoi aceasta este absurd, căci aci cestiunea romană este ca un pericol între cele două state, și nimic nu va pute înlătura acest pericol. Dacă Austria primesce astăzi de și condiționat, o apropiare, care i este impusă de Germania, totuși ea nu uită că tradițiunile ei îi impun datoria de a încălca interesele cele mai scumpe și mai sfinte ale Sfântului scaun.

Articolul este privit ca cea mai din urmă carte, pe care o joacă Vaticanul spre a nimici întreita alianță.

Eri domnia în Camera Comunelor (Englita) o ferber ne mai pomenită, mai ales după ce s'a declarat numărul voturilor asupra bilului de jurământ. D. Gladstone sta nemișcat și urmă a scrie o scrisoare. Ori care ar fi otărârea, ce ar lua primul ministru, totuși votul de ieri însemnează o înfrângere îngrigitoare a cabinetului și a liberalilor. De această părere sunt toate diarele; Times dice într'un articol de fond, că este fără seamă de mare desgustul pentru d. Bradlaugh, apostolul ateismului și al imoralității, și încă în țeară și mai mult ca în Parlament. D. Daily News scrie următoarele: „Bigotismul și netoleranța au învins, fiindcă conservatorii au îmbrăcat religionea cu livrea fracțiunii politice. Bucuria selbatică

a conservatorilor dovedesce că ei au pus nainte religionea numai ca un pretext. Standard amintesce că d. Gladstone, în întâia sa înfrângere, pe care a suferit-o în anul 1873 a avut de asemenea numai trei voturi contra sa.

Prin isvoare oficiale se vorbește că d. Gladstone privește votul asupra jurământului numai ca o întâmplare nenorocită, care nu cere nici o acțiune din partea guvernului și care lasă asupra conservatorilor răspunderea pentru toate urmările. Și fiindcă aceasta nu este mai nici decum o cestiune vitală, apoi guvernul nu trebuie nici să se retragă nici să disolve Parlamentul.

D. Gladstone a dat în Camera Comunelor lămuriri în acest sens în privința vederilor guvernului asupra cestiunii Bradlaugh, vorbi foarte bine în cameră despre dreptul său de ași ocupa locul în Parlament, dar o propunere pentru admiterea sa fu respinsă cu 271 voturi contra 165.

Rezultatul alegerilor corpurilor legislative din România este cunoscut până acum din trei colegii. În colegiul I au invitat liberalii cu 2 terțialități; în colegiul II opozițiunea a obținut numai trei voturi; în colegiul III numai un vot. Liberalii sunt dară în mare majoritate și revisiunea este ca și sigură.

Desbaterea specială asupra proiectului de lege pentru scoalele secundare.

(Urmare.)

Adolf Zay (continuă): Propunerea deputatului I. Madarász calumniază și persiflează „principiile sacre de libertate, egalitate și frățietate“. Dacă dl Madarász și aderenții săi nu arată pietate față cu numele: Szechény, Eötvös, Deák, ar trebui să respecte cel puțin subscrierile lui Ludovic Battyanyi, Szemere și Kossuth, aflătoare în manifestul numit din anul 1848. Domnul Madarász a jucat precum se scie, un rol oare-care în anii 1848 și 1849. Atunci s'a plecat la rostul acestor nume. Bine ar face să se plece și acum, și să se retragă propunerea. Dacă densusul nu o poate face, apoi provoc pe aderenții săi de altă dată, cari adorescă și ași în Ludovic Kossuth pe conducătorul lor intelectual, să țintească și stimeze principiile, pe cari Kossuth le-a declarat în manifestul amintit de „sacre“ și pe cari și ași încă le ține de atari, precum se poate vedea din enunțațiunile densusului mai recente.

Iosif Madarász: Eu le-am desaprobat chiar și atunci!

Adolf Zay: Dela d. deputat Madarász nici nu se poate aștepta altceva; dela colegii săi de partidă cer însă să stimeze și ași aceea, ce s'a aflat în anul 1848 nobil și neperitoriu. Domnul deputat se pare a avè o logică foarte ciudată, a se purta cu fantasmagorii și salturi fantastiche, cari nu merită a fi întimpinate de o critică serioasă și de o combatere detaiată. Și cum nu? când cere dela cei culți să învețe pentru cultură limba maghiară, apoi dela massa cea mare a poporului nemaghiar asemenea să învețe limba maghiară, pentru de a pute pricepe pre cei culți. De aici sare domnul deputat și învinuesce pe conducătorii poporului săsesc că împedecă pe popor în învățarea limbei maghiare după care le lasă gura apă numai ca să rămână adeptii sacrelor misterii și nu lasă pe poporul săsesc a se împărtași de referințele îmbucurătoare ale politice maghiare.

Legalitatea chiar nu permite a se primi propunerea deputatului Madarász. Paragraful 14 al articolului de lege 44 din anul 1868 asigură confesiunilor pe cale legală dreptul de a statori înșile în instituturile proprii limba de propunere. Domnul Madarász voină a folosi dispozițiunea de acolo, care sună așa: „între marginile legilor scolare din țeară“, drept pretext spre a confisca totalminte dreptul provădit în § 14 și astfel a despoia §-ul 14 al legii pentru naționalități de întreg cu prinsul său, — purcede în mod neloial și vătămător și eu mă ved necesitat a protesta în contra unei astfel de proceduri.

Precum nu pot primi propunerea deput. Madarász, așa nu pot primi nici amendamentul propus de dep. Helfy, cu toate că acesta se deosebește atât în formă, cât și în esență de cea dintâi.

D. deputat Helfy află cu cale, ba și de lipsă chiar, ca în scoalele secundare nemaghiare limba maternă să rămână și de aici înainte limbă de propunere. Ce pretinde însă d. Helfy mai departe e, că istoria Ungariei să se propună și la nemaghiari în clasele superioare în limba maghiară. D. deputat, dacă putem da creșământ declarațiunilor sale, n'are de gând eliminarea limbei nemaghiare din scoala secundară, ci numai ușurarea învățării limbei maghiare. Am declarat încă sub decursul desbaterei generale, că află de lipsă și chiar de dorit a se învăța limba maghiară, și că aprob bucuros măsurile, cari sunt chemate a promova învățarea acestei limbi, dacă nu jignesc chemarea științifică a scoalelor medii și nu mărginesc cultivarea exactă și consciențioasă a limbei materne. D. deputat Helfy prin propunerea sa de a se propune și la nemaghiari în clasa a 7-a și a 8-a istoria Ungariei în limba maghiară, ar obține însă chiar contrariul dela aceea, ce se așteaptă cu drept cuvânt dela scoala secundară cu respect la chemarea ei științifică. Istoria Ungariei nu s'ar învăța de loc. Eată ce mă silesce să combat proiectul dep. Helfy, abstragând dela impregiurarea, că propunerea aceasta e pasul cel dintâiu într'un nimicire a §-lui 14 al legii pentru naționalități.

Privind lucrul din punct de vedere curat didactic consecuența propunerii dep Helfy ar fi: că istoria s'ar propune din partea unui profesor, care deși scie ungueresce, totuși nu pricepe într'atâta limba maghiară, ca să o poată propune fluent și în mod atrăgător.

Căci se scie, că profesorul de istorie nu poate fi obligat a scii limba maghiară astfel, încât să și propună ungueresce studiul său special.

Întreb acum pe domnii, cari ar fi aplecați a primi propunerea deputatului Helfy, ce le este mai presus: învățarea istoriei Ungariei din fundament și cu stăruință sau rostul maghiar în oarele de istorie? Atâta obiectivitate presupun totuși dela numiții domni, că să deosebească esența de formă. Să nu pretindeți, ca să se învețe istoria într'o limbă maghiară rău vorbită, căci copiii, necum să învețe limba maghiară, se vor uri chiar și de istorie, unul din cele mai însemnate obiecte din scoala medie.

Tocmai din punct de vedere patriotic ar fi să ceară domnii, ca să se propună istoria Ungariei în scoalele nemaghiare în limba, pe care o imanează mai corect profesorul și o pricepe mai ușor elevii, fiindcă le este limba maternă. Cu sunetul dulce al limbei materne s'ar străcura de odată în inima accesibilă a copilului, pietatea pentru istoria Ungariei

rii mei întepenți; tot pe timpul acela m'au emoționat spectacolele cele mai frumoase ale universului. Era pe țermul unui lac; lacurile joacă, precum veți un rol important în viața mea; însă ce lac, domnule! lacul dela Perugia, altfel numit lacul Trasimenic! Dta n'ai fost în Italia, domnule Goefle?

— Nu, spre marea mea părere de rău; dară, încât pentru lacuri, noi avem în Svedia de acele, pe lângă care ale Dvoastră cele italiene seamănă a lighiene.

— Eu nu vorbesc rău de lacurile Dvoastră; am vădut și eu mai multe. Vara poate că sunt frumoase. Și iarna, cu mielgars-ele lor (așa cred, că numiți surpările acele imense nisipoase, ce se fac pe țerm cu copacii săi verzi, cu stâncile ce se cu rîpele sale bizare) mărturisesc că sunt foarte extraordinare. Bruma și ghiața leagă toate formele aceste ciudate și fac din firul cel mai mic de iarbă, ghirlande de diamanți; rețelele aceste nedescurbabile de tufe de smeură le-ai lua drept opere imense artificiale de sticlă toarsă; acest soare frumos roșu preste toate aceste; piscurile aceste colțuroase acolo sus, ce strălucesc acolo de zafir pe purpurul dimineții... da, eu recunosc, că natura aceasta este grandioasă, și, că ce ved din fereastra aceasta este un tablou, care mă orbesce; da, mă orbesce, domnule, și aceasta este toată critica ce voesc a o face. Ea mă ecsaltă, mă ridică peste mine însumi... fără îndoială, entuziasmul va se dice mult;

însă este el în viața întregă? N'are omul o trebuință imensă de odichnă, de contemplație fără osteneală, și de visul acela dulce și delicios, care se numesce pe la noi far niente? Ei, acolo lângă lacul Trasimenic, simți că prosperezi minunat. Acolo am crescut eu în pace și fără criza violentă, desbinat de trupina mea și transportat din nu știu ce țeară necunoscută, pe țermurile binecuvântate de soare, la umbra luminoasă a bătrânilor maslini, ca și pururea scaldat într'un fluid de aur cald. Noi aveam (vai! eu dic noi) o mică casă de țeară, o viluță, pe malul unui riuleț, numit Sanguineto sau rîul sângelui, așa numit, drept suvenir, pe cum se dice de sângele vărsat în localitatea aceasta, în vestiza bătăliei dela lacul Trasimenic. Acolo petreceam de toată vara într'o vază de delicii țărănesci. Rîurile numai duc cadavre cu sine și valurile lui Sanguineto sunt limpezi ca cristalul. Bravul meu părinte adoptiv își petrecea mai tot timpul cu ocupația sa de predilecție, adică el căuta osăminte, medalii și rămășițe de arme, ce se găseau în cantitate mare, prin iarba și printre florile țermurilor lacului. Soția sa, care-l adora (și cu drept cuvânt) îl însoția pretutindenea, și eu, bășandru fără grigi, iubit și desmierdat, mă tăvăleam în nisipul cald, sau visam legănat de pasul regulat a lui Nino, pe genunchii amabilei mele maice.

„Din ce în ce eu am vădut și înțeles splendoarea țărilor și a nopților din regiunea aceea plăcută. La-

cul acela este imens, nu doară așa estius ca cel mai mic din a le Dvoastră, fiindcă mărimea nu este dimensiunea. Conturile liniilor sale sunt așa de vaste și atmosfera sa pentru ochi așa de plăcută, încât, în adevăr, adâncimile sale luminoase, îți dau ideea infinitului. Eu nu-mi pot aminti fără emoțiune, în anumite rânduri, de răsăritul și apusul soarelui, în oglinda aceea netedă, în care se reflectau vîrfurile dealurilor, acoperite cu arbori groși rotunzi și puternici și insulele îndepărtate, albe ca alabastrul în sinul undelor roșiatece. Și noaptea, câte miriade de stele tremurau în conture frumos detaiate, în apele acele pacinice! Ce odoare suave se șerpuiău spre colinele argintie și ce armonii misterioase curgeau discret dealungul țermului împreună cu debilul vârtej a curentului de apă, ce părea că se teme a nu turbura somnul florilor!

Pe la Dvoastră, mărturisesc însuși, domnule, Goefle, natura este violentă, chiar în odihna sa de earnă.

Toți munții Dvoastră sunt urme de potoapele necurmuate de pe primăvară și de pe toamnă. Acolo jos însă solul întreg este sigur că și conservă mult timp forma sa, acolo fie care a încolțit. Acolo respiri, în multe privințe, împreună cu aerul, dulceața instinctelor și vecinica bine-aflare a naturii se împărtașesce sufletului, fără a-l turbura sau a-l slăbi.

(Va urma.)

și iubirea de patrie. Propunerea dep. Helfy nu se poate primi de altcum nici din motivul, că planul de învățământ al scoalelor medii nu permite a se propune istoria patriei deja în clasa a 7-a. Clasa aceasta e destinată pentru istoria universală, a evului nou. Istoria patriei se propune în clasa a 4-a și într'a 8-a. În clasa 4-a se propune istoria pentru ca intrând elevii cu terminarea gimnasiului inferior sau a scoalei reale inferioare în viața practică, să cunoască și istoria patriei. Aceasta se întâmplă cel puțin în institutele noastre sășesci; noi aici ne ținem întru toate, întocmai precum a recomandat d. dep. Thaly domnului ministru de instrucțiune, când cu desbaterea asupra §-lui 3.

Nu pot adera nici la propunerea domnului deputat, a contelui A. Aponyi. Eu și ați mă țin încă de principiul, pe care l'am spus în desbaterea generală și doresc din parte-mi organizarea și realizarea autonomiei catolice, doresc a o vedea accelerată și a se evita ori-ce măsură, care ar putea prejudeca realizarea ei loială și cât mai grabnică. Observarea statului „quo“ e garantată de ajuns în dispozițiunile ultime ale acestui proiect de lege în §-ul 71. Propunerea deputatului Aponyi ar prejudica ați eventuala realizarea a autonomiei catolice, de aceea nu o pot primi.

Domnul dep. Bela Tamassy a făcut o propunere, a cărei ecuitate o recunosc și la care mă alătur și eu. Mult preț, să vă spun sincer, nu pun pe propunerea aceasta, fiind-că prin ea se câștigă puțin de tot. Vrea dnul dep. să-și câștige adevărate merite pentru alegătorii săi, apoi facă bine și-și arete iubirea de ecuitate și de dreptate la acei paragrafi din urmă, cari ating în privința limbii și a examenului de calificare în adevăr întrebări vitale de ale alegătorilor săi.

Mă alătur întru toate la propunerea colegului meu C. Wolff. Aceasta nu pretinde altceva, decât numai respectarea garanțiilor date în legea pentru naționalități pe calea legilor fundamentale, și nu cere altceva decât aceea, ce a cerut și domnul ministru de instrucțiune în legea sa dela 1880.

Onorată casă! La modificarea propusă la acest paragraf am purces din convingerea, că onorata casă n'are intențiunea de a crea prin paragraful acesta un privilegiu pentru limba maghiară și a o face limbă singur — domnitoare. Eu trăiam în credința, că intențiunea §-ului acestuia e în adevăr cea accentuată în continu de domnul ministru și de raportorul comisiei și anume: a ușura învățarea limbii maghiare, ca a unui obiect obligatoric și a-i arăta calea cea adevărată. Dela convingerea aceasta nu m'au putut abate expresiunile de ați ale vorbitorilor din partida independentă. Declarațiunea dată de d. ministru președinte mă îndreptățește a presupune, că cel puțin majoritatea casei, guvernul Ungariei, nu va avè de gând a crea pentru limba maghiară un privilegiu sau o dominare exclusivă, prin alinea a doua a §-ului 7, și că cel puțin la dispozițiunea aceasta va fi condus de puncte de vedere curat didactice. Eu din punct de vedere metodic țin de corect, de a se propune limba maghiară, fiind limbă viuă, în clasele superioare în limba maghiară. Dispozițiunea aceasta trebuie însă estinsă apoi din aceleași motive asupra tuturor limbilor obligate în scoalele medii. Precum are valoare principiul didactic metodic în privința limbii maghiare, dispunând a se învăța astfel, încât elevul să scie vorbi și scrie ungeresc, așa are valoare același principiu și în privința limbii franceze și germane. Pe baza dispozițiilor acceptate deja, limba germană și cea franceză au a fi propuse în scoalele medii ca obiecte obligate de învățământ și anumit cea dintâiu în scoalele de ambe categoriile cea din urmă numai în scoala reală. Rog deci pe onorata casă să binevoască a scăpa alinea a doua de suspiciunea, că aici s'ar tracta sub pretextul metodei, totuși numai de un privilegiu pentru limba maghiară. Vă rog să arătați că dispozițiunea intenționată la locul acesta n'are decât motive didactice — metodice, să generalizați principiul de altcum corect, exprimat în mod cam unilateral în alinea a doua a §-ului acestuia, și să-l estindeți nu numai asupra limbii maghiare, ci asupra tuturor limbilor vii, propuse în mod obligatoric în scoalele secundare. Îmi permit deci a propune, ca alinea a 2-a a §-ului 7 să fie formulată în următorul mod: „Toate limbile vii, cari sunt obiecte obligate în scoalele medii, se propun în înșiși limbile acelea în clasa a 7-a și a 8-a.“

Blasius Orban: Onorată casă! vreau să vorbesc în cestiune personală. Domnul dep. Zay mi-a mistificat cuvintele spre a mă putea batjocori, că eu ași fi spus povesti, învinuind pe poporul sășesc de necultură. Aceasta n'am dis-o; domnul dep. vrea să mi-o octroeze. Sciu bine, că poporul sășesc e cult și că scoalele lui sunt de model, firesc din grația statului maghiar, care varsă pentru ele milioane

pe an. Pentru aceea și sunt sasii așa de mulțumitori. Aceea, ce am dis relativ la despoierea ciangăilor în cele 10 sate, nu o a numit poveste. Aceea nu poate fi poveste, de oare ce pe masa casei se află cel puțin 20 petițiuni în privința aceasta, provădute cu toate documentele de lipsă. Și în privința gustului mi-a obiectat domnul deputat. Eu însă nu voi să mă procopsesc de gustul dânsului, căci acela e . . . nemulțămirea față cu patria.

După încheierea dezbaterii asupra §-ului 7 se puu la vot propunerile enunciate și se acceptează textul §-ului cu amendamentul deputatului Tamassy.

Urmează desbaterea asupra §-ului 8. Acesta sună astfel: În scoalele medii de sub nemijlocita dispozițiune, și conducere a ministrului de instrucțiune, precum și în cele susținute de municipii, de comune și de privați statorcesc ministrul de culte și instrucțiune publică ținta, ce are a se ajunge în obiectele de învățământ obligatorice și eventual în cele neobligatorice; pe baza acestei ținte statorcesc ministrul și planul de învățământ, luând după ascultarea corpurilor didactice respective măsurile de lipsă, pentru că planul să corespundă și eventual să se modifice amăsurat referințelor locale.

În institutele susținute de confesiuni statorcesc ministrul de instrucțiune în conțelegere cu autoritatea supremă a institutelor respective din când în când ținta, ce are a se ajunge sub întreaga durată a învățământului: (excepțiune se face cu religiunea.) Estensiunea disciplinelor propuse în institutele acestea nu poate întrece estensiunea aplicată în institutele de același rang de sub conducerea ministrului; ministrul statorcesc numai minimul. Între marginile acestea statorcesc autoritatea competentă confesională a institutului respectiv sistemul de învățământ, planul de învățământ și manualele de școală.

Municipiile comunale, corporațiunile și privații pot folosi în scoalele publice susținute din mijloace proprii numai astfel, de manuale, pe cari le a recomandat ministrul în scoalele de sub nemijlocita sa conducere. Dispozițiunile normative esmise de ministru pentru scoalele de sub dispozițiunea și nemijlocita sa conducere; referitoare la localitățile de învățământ, sunt normative și pentru scoalele acestea.“

Michail Zsilinsky află nemotivat dreptul ministrului de a statori planul de învățământ și manualele și în institutele susținute de confesiunile autonome. Dânsul crede, că ar fi cu drept și ecuitabil, ca confesiunile să useze și de aici înainte de acest drept, care le pun în pozițiune, de a putea concura cu succes cu celelalte institute. Propune deci la alinea a doua a acestui § următoarea modificare:

„În institutele susținute de confesiuni statorcesc autoritatea confesională respectivă ținta, ce are a se ajunge în cursul întreg din obiectele obligate, apoi măsura cunoștințelor, cari au a se propune sistemul și planul de învățământ, precum și manualele, având a încunoscința despre aceasta din cas în cas pe ministrul de culte și instrucțiune publică. Măsura statorită nu poate fi mai mică decât cea aplicată în institutele de sub conducerea guvernului; ea statorcesc în institutele respective numai minimul.“

Albert Kiss spriginesc propunerea dep. Zsilinsky și atrage atențiunea asupra abuzurilor ce se comit cu cărțile de școală.

Ministrul de instrucțiune **Trefort** acceptează în interesul practicabilității acestei legi modificarea propusă de dep. Zsilinsky. Încât pentru cărțile de școală ministru cunoasce neajunsele existente și-și va da toată silința spre ale delătura; starea aceasta se îmbunătățește de alt cum din an în an. Cărțile bune și perfecte de școală sunt ca și sănătatea deplină, un ideal, pe care nu-l putem ajunge și de care ne putem numai apropia. (Aprobare.)

Coloman Thaly află mai clar textul propus de Zsilinsky și-l acceptă.

Referitoriu la cărțile de școală recomandă ministrului instituirea unei comisii de cenzurare, care să examineze spiritul și limba cărților de școală și să statorască prețul acelor.

Ministrul **Trefort:** Esistă deja un organ pentru judecarea cărților de școală: senatul de instrucțiune. Aceasta e o lucrare grea și odioasă. Ministrul va judeca de altcum asupra ideii deputatului Thaly.

Petru Dobranszky roagă pe ministru a consulta părerea profesorilor nu numai în privința trebuințelor locale, ci și în privința pedagogico-didactică.

Ministrul **Trefort:** Și aceasta se va întâmpla de sigur.

Alecsandru Almasy asemenea se plânge asupra abuzurilor cu cărțile de școală. Cu cărțile de școală se face negoț și nu fără scirea ministrului: Cere sarea grabnică a rēului.

Ministrul **Trefort** protestează contra învinuirii ca și când s'ar face negoțul cu cărțile de școală cu scirea ministrului. Repeșce că se va nisui a delătura relele existente. Acela, care cunoasce starea lucrului, scie, că aceasta nu se poate face de ați pe mâne.

Carol Wolff: Onorată casă! Eu așteptam, că dl dep. Kiss, dificultând dispozițiunea §-lui 8 referitoare la folosirea cărților de școală, va face vre-o propunere. Fiindcă n'a făcut propunere îmi permit eu a recomanda atențiunei onoratei case o modificare.

Alinea a treia a §-ului 8 conține dispozițiunea că municipiile, comunele, corporațiunile și privații să folosească în scoalele susținute din mijloacele proprii numai cărți de acelea școlare, cari s'au recomandat de ministru pentru scoalele de sub propria conducere. Din dispozițiunea aceasta e evidentă direcțiunea centralistico birocratică, la care face alusiune și votul separat. Dispozițiunea aceasta nu urmăresce alt scop decât a asigura cărțile ministeriale de școală și în institutele nemiunisteriale monopolul dorit.

Onorată casă! N'am nimic în contră, ca scoalele susținute de municipii, de comune, corporațiuni și de privați să stea într-o legătură mai strinsă față cu supraveghierea statului, ca scoalele confesionale. Căci biserica e un organism independent și are chemarea, a realiza pe calea educațiunei și a instrucțiunei un scop moral. Altfel stă lucrul cu municipiile, comunele, corporațiunile și privații, cari se ocupă numai eventualminte cu instrucțiunea.

Asupra scoalelor susținute de acestea ministrul trebuie să eșerciteze influința mai mare. Cunosc mai multe comune, în cari spre dauna cea mai mare a învățământului s'au prefăcut scoalele confesionale în scoale comunale. Pe sate de regulă preutul e unicul om inteligent; influința acestuia asupra scoalei comunale e eschisă. Un alt om încâtva inteligent în sat e notariul comunal; acesta însă sau e cu totul neespt în trebile educațiunei sau apoi nu se interesează de loc de școală, de unde urmează că instrucțiunea se selbătăcesce cu totul și școala decade. Învățătorii fără supraveghere își negligă de regulă chemarea și fac ce poftesc. Repet că scoalele de soiul acesta au lipsă de o inspecțiune mai mare. Nu e permis însă să degenereze inspecțiunea statului în escedări; asigurarea monopolului pentru cărțile de școală nu e admisibilă din punct de vedere pedagogic. Îmi permit deci a recomanda onoratei case modificățiunea, de a se pune în locul construcțiunei prime din alinea a treia textul următoriu: „Municipiile, comunele, corporațiunile și privații pot folosi în scoalele susținute din mijloace proprii numai cărți de școală aprobate de ministru. Textul celălalt poate rămâne.“

Referentul **Szatmary:** Modificățiunea aceasta e superfluă; ce se va cere acolo e cuprins deja în textul original.

Paragraful 8 se primesc cu modificarea propusă de dep. Zsilinsky.

Paragraful 9 sună astfel: „În scoalele neconfesionale dispune în privința propunerei religiunei și a moralului pentru elevii de o confesiune autoritatea bisericască proprie; tot asemenea și în scoalele confesionale pentru elevii de alte confesiuni Instrucțiunea se îndeplinesc prin un individ recomandat ministrului și acceptat de acesta.“

Deputatul **August Pulszky** după scurtă motivare propune în locul aliniei a doua următoarea alinee: „Ministrul poate respinge numai din motive de stat și de moralitate primirea respectivului institutor pentru religiune.“ Majoritatea primesc §-ul 9 cu modificarea propusă de dep. August Pulszky

Paragraful 10 (despre primirea elevilor în clasele cele mai inferioare ale scoalei medii), 11 (despre promoțiunea scolarilor într-o clasă superioară și despre emendarea clasificățiunei nesuficiente prin esamen de repetițiune), 12 (despre trecerea elevilor dintr-o școală medie într'alta respective dintr'un gimnasiu în școala reală) și 13 (admisibilitatea acestui treceri numai la începutul anului școlastic) se primesc fără modificare.

Paragraful 14 (Contragerea mai multor clase, anume absolvarea a două clase într'un an, cu încuviințare ministerială) a provocat o desbatere mai lungă.

Ladislau Hegedüs a propus, că în institutele confesionale să dea încuviințarea autoritatea confesională.

Geisa Lükö, Koloman Thaly, Ignat Helfy, Ludovic Mocsary, vorbesce pro, Ministrul **Trefort** și **August Pulszky** contra propunerei lui Hegedüs.

La întrebarea deputatului **Albert Kiss** că cum va judeca ministrul maturitatea unui elev, care a absolvat 2 clase într'un an, ministrul **Trefort** res-

punde, ca densusul va judeca maturitatea aceasta pe baza opiniunii organului respectiv și a judecătoriei respective.

Albert Nemeth propune ștergerea totală a paragrafului.

La votare se primesc § 14 neschimbat.

La § 15 (Esaminarea privatistilor la scoalele medii publice) propune **Koloman Thaly** o tectstare mai corectă spriginită și de referintele **Szatmary**.

Casa primesc § 15 după tectstarea propusă de **Thaly** și respinge amendamentul propus de deputatul **Albert Kiss** și spriginit de **Ludovic Turgyoni**.

Paragraful 16 statorcesc, că suma oarelor de scoală pe săptămână (pentru elev) din obiectele obligate (fără gimnastică) în cele 4 clase inferioare să fie cel mult 26, în cele 4 clase superioare cel mult 28, iar cu obiectele facultative cu tot în cele 4 clase inferioare cel mult 30, în cele 4 superioare cel mult 32.

Stefan Nagy propune: statorirea oarelor de preste săptămână cu privire la obiectele de învățământ facultative pentru fie-care elev singuratic să depindă dela dezvoltarea intelectuală și fizică acestuia.

Paragraful 16 se primesc fără modificare, după ce referentele **Szatmary** s'a exprimat contra propunerii dep. Nagy.

La § 17 (Inființarea de clase paralele, dacă trece numărul elevilor într-o clasă preste 50) propune **Alecsandru Körössy** a se pune 60 în loc de 50. Ministru **Trefort** dep. **Lesko** și referentul **Szatmary** primesc amendamentul dep. **Körössy** — **Stefan Nagy** propune 70 în loc de 50.

Paragraful 17 se primesc pe lângă modificarea dep. **Körössy**.

Paragraful 18 (Relegațiunea elevilor) se primesc fără modificare.

Stefan Lesko: propune un paragraf nou, pe baza căruia instrucțiunea în clasele superioare ale scoalei superioare să urmeze după sistemul de specialitate, iar în clasele inferioare după grupele de specialitate.

Ministru **Trefort** declară: o astfel de dispozițiune are loc în planul de învățământ și nu în lege.

Stefan Lesko: își retrage propunerea.

Paragraful 19, pe baza căruia ministrul statorcesc mărirea didactului în scoalele neconfesionale, iar autoritatea confesională în scoalele confesionale, se primesc pe lângă următorul amendament propus de **Koloman Thaly** și spriginit de ministru **Trefort**: „Scoalele medii susținute de municipii, de comune, de corporațiuni și de privați aștern statorirea didactului ministrului spre aprobare.” Paragraful 2. (Durata timpului de diligență e 10 luni, al ferilor 2 luni) se primesc fără modificare.

Paragraful 21 statorcesc, că elevii din clasa a opta au a depune afară de examenul de clasă examen de maturitate.

Adolf Zay: §-ul de sub discuțiune tractează despre esamenenele publice și statorcesc, că esamenene de acestea au loc la finea fie-cărui an și că și abiturienții, cari au să depună examenul de maturitate, nu sînt scutiți de ele. Încât pentru prețul respective neiasemnătatea astor-fel de esamene publice, atât pedagogii, cât și laicii sînt de mult în clar. E știut, că astfel de esamene finale sînt puțin serioase, sînt o reprezentațiune publică introdusă, spre a arăta o mică atențiune acelor părinți, cari le cercetează din întemplantare și a recomanda prin prezentarea unor elevi de paradă aptivitatea valoroasă a institutului. Dacă, precum susține dl ministru, motive de oportunitate cer, ca astfel de esamene să aibă loc și de aici înainte, n'am nimic în contra lor i-ași atrage numai atențiunea, să nu le atribue vre-o valoare pedagogică. Căci în fie-care clasă s'a statorit deja calculul pentru fie-care elev înainte de a se prezenta la examenul public. Aceasta e și corect. Clasificațiunea are de a constata sporiul de preste anul întreg, progresul din timpul de diligență, eară nu rezultatul unei esaminări, ce depinde dela multe întemplantări și durează numai câte-va minute. De aceea și rezultă în mod corect cualificațiunea din respunsurile, lucrările și repetițiunile de preste an. Resultă deci, că examenul public e superflu chiar și pentru cele 7 clase inferioare; aici se poate însă susține fără vre-o daună, cu atât mai vîrtos, căci îl pretind priviri oportune. Pentru clasa a opta din scoala medie e împreunat examenul public cu mari daune, fiind că răpesc octavanului timpul și puterea chiar în momentul, când are lipsă de fie-care minută pentru de a se pregăti pentru examenul de maturitate. Pe de o parte ne plîngem de o prea mare în-

greunare prin proiectul de față pentru abiturienți, pretindînd dela ei, a se supune unui examen, care le absoarbe mai multe zile prețioase în mod neproductiv și care în clasa a 8-a e cu mult mai superflu decum a fost în cele 7 clase inferioare. Căci rezultatul celor două semestre din urmă e constatat deja din repetițiuni, din lucrările de casă și din cele de clausură și din alte prestări de preste an. S'a obiectat, că scoala medie nu se termină pentru fie-care elev cu examenul de maturitate, ci mulți se mulțimesc numai cu absolutoriul clasei din urmă, în deosebi, precum am înțeles, candidații statului preoțesc catolic nu depun examen de maturitate. Eu știu, că împregiurarea aceasta e regretabilă și abnormală și ași pretinde din parte-mi în mod categoric, că numai depunerea examenului de maturitate să treacă de absolvare a scoalei medie. Fiindcă dela administrațiunea prezentă de instrucțiune nu putem aștepta o atare energie, n'am nimic în contra, ca astfel de octavani, cari nu depun examen de maturitate, să se supună examenului anual public, cu toate că calculul de preste an rezultă și pentru aceștia cu mult mai sigur și mai corect din prestările anuale. Mă rog însă cu cu atât mai energic, ca acei octavani, cari vor a depune examenul de maturitate, să se cruțe cu reprezentațiunea superfluă de paradă a examenului anual public. În sensul acesta îmi permit a propune, ca să se schimbe țicerea a doua a §-ului 21 în următorul mod:

„Acei scolari, cari au absolvat clasa a 8-a, depun sau examenul anual sau examenul de maturitate.” Referentele **Szatmary** vorbesce contra propunerii dep. Zay.

Se primesc §-ul 21 neschimbat și se respinge propunerea făcută de dep. Zay.

Paragraful 22 și 24 (Despre drepturile comisiarului ministerial emis la examenul de maturitate și despre dreptul acestuia de „veto”) se desbat deodată la propunerea dep. **Michael Zsilinsky**.

Deputatul acesta admite că statul are dreptul de a influența educațiunea cetățenilor săi și a controla confesiunile și corporațiunile, cari susțin scoale. N'are deci nimic contra aceea, ca reprezentantele ministrului să fie de față la esamenenele de maturitate. Fiindcă §-ii aceștia conțin unele dispozițiuni, cari ar pute provoca susceptibilitatea confesiunilor, vorbitoriul recomandă altă tectstare.

(Va urma.)

Varietăți.

* (Invitare.) Comitetul societății de lectură „Julia” a junimeii române dela universitatea reg. din Cluj, are onoare a invita în înțelesul statutelor pre dd. membrii fondatori, onorari și ordinari ai societății precum și pre on. public roman la adunarea generală, ce se va ține în 20 Maiu st. n. a. c. la 4 oare după ameași în localitatea casinei române din Cluj.

Cluj în 4 Maiu 1883.

În numele comitetului soc. „Julia.”

Dr. Andreiu Micu,
președintele soc.

Iuliu Grecu,
secretar.

* (Himen). Dl Romul Petric, casar la inst. „Albina” și dșoara Eugenia Focșan au serbat Duminecă în 24 Aprile cununia dlor în Sebeș.

— Dl Andreiu Bârsan profesor în Brașov și dșoara Catinca Nicolau vor serba cununia dlor în 1 Maiu în Dârste.

* (Cucerirea economică a Orientului de către Austria). „Morgenpost”, din Viena doresce ca Austro-Ungaria să facă din „cucerirea economică a Orientului” devisa politice sale.

„Austria, adauge acest diar, intrunesc toate condițiunile trebuitoare pentru o asemenea cucerire pacinică. Pe de o parte prin Galiția și Bucovina, precum și prin Transilvania, și pe de altă parte prin Dalmația cu provinciile ocupate Bosnia și Erțegovina, înaintăm foarte mult în răsăritul Europei și din această pozițiune geografică putem desfășura întrun mod în adevăr impunător propaganda noastră economică.

Avem Dunărea și Adriatica, două drumuri de comerț din cele mai însemnate, unde mari tradițiuni vorbesc în favoarea noastră și unde dispunem afară de aceasta de două puternice companii de navigare: Societatea de navigare cu vapor pe Dunăre și Lloydul austriac. Cu asemenea mijloace se pot face mari lucruri, dacă guvernul va lucra cu energie și inteligență întru realizarea acestui scop.

„Astfel ni se prezintă calea cuceririi pacinice. Trebuie să facem cucerirea economică a Orientului. Aceasta va fi folositor în același timp și Orientului și nouă înșine. Trebuie neapărat ca Viena noastră să redevină centrul comerțului în Orient.”

* (Ciangăii) Țiarele maghiare vor să facă capital politic și din nenorocirea Ciangăilor. Într'un mod ostentativ pun la cale pe corespondenții lor să le scrie, bună oară dela Deva, cum au primit pe acolo maghiarii, românii și sasii pe ciangăi, dându-le bani, apoi pâne de mîncare pentru ciangăii și nutreț pentru vitele lor. După informațiunile ce le avem noi, primirea ce li s'a făcut în comitatul Uniadoarei nu se poate reduce de loc la „patriotismul” românilor și sasilor, ci simplu la iubirea de oameni, care testează că înaintea românului și sasului, când e vorba de fapte de milă, le sevășese și cu acela sau cu aceea, cari sînt aduși în țeară anume, ca mîne poimîne să devină asupritorii lor. Mai e apoi a se lua în socoteală și porțiunea de servilism mai cu samă a indivișilor, căror le trebuie recomandațiune pentru vre-un oscior de roșișor.

* (Starea sēmănaturilor în Ungaria.) Cetim următoarele în „Gazeta Transilvaniei”: „Sēmănaturile în Ungaria s'au dezvoltat, după cum arată publicațiunile feaiei oficiale unguresci, până la 16 Aprile st. n. în modal următor: Starea sēmănaturilor se tacează în general de favorabilă, numai holdele tîrziu sēmănat și mai slabe s'au stricat întru cât-va în urma gerurilor tîrzie de primăvară în toată Ungaria, dar mai ales în Ungaria de sus și dincoace de Dunăre, apoi prin locurile șesoase și supuse la mai mare umezeală. Mai mult a suferit în urma aceasta rapița, mai puțin grăul și sēcara și numai pe alocurea orzul de timpuriu sēmănat. Mai bine stau sēmănaturile în Transilvania, unde ele au stat mai mult timp sub zăpadă, din care cauză nici n'au pătimit de ger. Lucrurile de primăvară s'au întăriat mai pretutindeni și în urma iernei celei prea îndelungate prin multe locuri mai ales în Transilvania, încă nu s'au terminat, ba prin unele locuri abia s'au început. De lipsa de nutreț se plîng oamenii în toate părțile.

„Ministru unguresc publică următorul raport: Despre sēmănaturile de toamnă au sosit la ministru de agricultură rapoarturi, în general favorabile, anume cu privire la Ardeal. Totuși au suferit întru cât va din cauza gerurilor grăul și sēcara în comitatele: Abani, Bars, Neograd, Biharia, Hajdu, Komorn, Bekes, Zemplin, Ung, Brașov, Huniadoara și Solnoc-Doboca. Mai mult a pătimit rapița cu deosebire în comitatele: Borsod, Zemplin, Strigoniu, Stuhlweissenburg, Tolna, Bacs și Bekes. Sēmănaturile de primă-vară în multe locuri încă nu s'au terminat; acolo unde a răsărit, ele, sînt frumoase. Pomii promit roade bogate. În multe locuri, cu deosebire în Ardeal, se simte încă lipsă de nutreț pentru vite.”

* (Bani falsi) de câte țece și de câte două-țeci de cruceri s'au vędut în timpul din urmă.

* Întunecime în soare a fost Duminecă seara la 8 oare. Țiarele scriu că întunecimea a durat 6 minute pentru părțile sudice. Pentru noi a durat până dimineața în țiuă următoare ca de obicei.

Loterie.

Mercuri 9 Mai n. 1883.

Brüm: 11 59 37 52 65

Bursa de Viena și Pesta.

Din 8 Maiu n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.40	120.30
Renta de aur ung. de 4%	89.35	89.35
Renta ung. de hărtie	87.80	87.80
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138.—	113.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient. ung.	91.80	91.75
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.40	98.25
Renta de aur austriacă	99.80	98.75
Obligațiuni urb. temeș. cuasulă sorjire	98.50	97.75
Obligațiuni urbariale transilvane	98.40	99.25
Obligațiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorjire	99.25	97.75
Obligațiuni urbariale temeșiane de	99.—	98.75
Obligațiuni ung. de rescumpărarea țecimeii de vin	97.50	97.75
Obligațiuni ung. de rescumpărarea pămîntului	99.—	100.—
Sorji de stat dela 1860	133.—	133.—
Sorji unguresci cu premii	114.50	114.50
Sorji de regularea Tisei	111.10	111.50
Acțiuni de bancă de credit ung.	78.75	92.—
Acțiuni de credit austr.	89.20	87.58
Acțiuni de bancă austro-ung.	840.—	850.—
Datorie de stat austriacă în hărtie	78.75	75.75
Datorie de stat austr. în argint	79.20	79.20
Strisuri fonciari ale institutului „Albina”	119.85	100.30
London (pe polița de trei luni)	119.85	119.70
Galbin	5.66	5.67
Napoleon	9.55	9.50
100 marce nemțesci	58.50	58.50